

KAI MIESTO AKMENYS PRABYLA

2018 m. gegužės 4 d. Nr. 9

Jie garsina Ukmergės kraštą

Sukanka 125 metai, kai Marijampolės apskrityje, Veiverių valsčiuje, Girininkų I kaime, Bliuvų vienkiemyje, 1893 m. gegužės 4 d. gimė Stasys Baltrušis, mokytojas, Lietuvos savanoris, kūrėjas. Buvo Ukmergės pradžios mokyklos Nr. 1 vedėju. 1927–1930 m. naujos tos pačios mokyklos (dabar Senamiesčio pagrindinė mokykla) statybos organizatorius ir iki 1940 m. birželio 3 d. jos vadovas. 1941–1944 m. Ukmergės dr. J. Basanavičiaus pradžios mokyklos, vėliau Užupio mokyklos mokytojas. 1945 m. suaugusiųjų progimnazijos organizatorius ir pirmasis jos direktorius. 1945–1946 m. Ukmergės I-osios berniukų gimnazijos mokytojas. 1946–1950 m. Ukmergės VI. Žvirblio mokytojų seminarijos mokytojas. Mirė 1950 m. gruodžio 5 d. Palaidotas Ukmergės senosiose kapinėse.

Sukanka 120 metų, kai Sankt Peterburge 1898 m. gegužės 8 d. gimė Stasys Pilka, aktorius, režisierius. 1942 m. suorganizavo Ukmergės saviveiklinį miesto teatrą ir jame pastatė tris veikalus. Iš viso Lietuvoje ir JAV suvaidino per 200 įvairių vaidmenų. Mirė 1976 m. vasario 5 d. Čikagoje.

Sukanka 130 metų, kai Deltuvos valsčiuje, Vareikių kaime, 1888 m. gegužės 8 d. gimė Stasys Tijūnaitis, tautosakininkas, pedagogas, spaudos darbuotojas. Dirbo ir bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje. Mokytojavo įvairiose Lietuvos vietose. Lietuvos Steigiamojo Seimo (1920 05 15 – 1922 11 13), I-ojo Seimo (1922 11 13 – 1923 03 13) ir II-ojo Seimo (1923 06 05 – 1926 06 02) narys. Mirė 1966 m. liepos 22 d. Pravieniškėse.

Sukanka 85 metai, kai Kėdainių rajone, Beržytės kaime, 1933 m. gegužės 14 d. gimė Marija Kučinskienė, pedagogė, poetė, prozininkė. Poezija, apsakymai skelbti Ukmergės rajono spaudoje. Mirė 1991 m. rugpjūčio 11 d. Ukmergėje.

Sukanka 40 metų, kai Ukmergėje 1978 m. gegužės 14 d. gimė Aurelijus Liškauskas, baletų šokėjas, Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro baletų solistas, choreografas.

Sukanka 110 metų, kai Rokiškio apskrityje, Kamajų valsčiuje, Radžionių kaime, 1908 m. gegužės 17 d. gimė Petras Verba, pedagogas, skulptorius. 1936–1939 m. Ukmergės amatų mokyklos direktorius (pastatydino mokyklos pastatą), Ukmergės jaunalietuvių vadas. Mirė 2001 m. spalio 19 d. Čikagoje.

Vlado Šlaito viešosios bibliotekos inf.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Ilgametis Ukmergės burmistras Vladas Rėklaitis

Ukmergės miesto burmistras Vladas Rėklaitis.

Kauno gatvės 48-ąjį namą ženklina memorialinė lenta su užrašu: „Šiame name 1931–1940 m. gyveno Vladas Rėklaitis (1888–1952), Lietuvos kariuomenės savanoris, pulkininkas leitenantas, Vyčio Kryžiaus ordininkas, ilgametis Ukmergės miesto burmistras, daug nuveikęs, kad Ukmergė taptų vienu gražiausiu ir moderniausiu tarpukario Lietuvos miestu“.

Tapo karininku

Vladas Juozas Rėklaitis gimė 1888 m. sausio 18 d. Daugirdėliuose, Alytaus apskrityje. Augo gausioje šeimoje, kurioje vėliau net trys broliai tapo karininkais.

1901–1905 m. mokėsi Marijampolės gimnazijoje. Baigęs ją trejus metus dirbo mokiniu Vilkaviškio vaistinėje. Išlaikęs provizoriaus egzaminą, buvo paskirtas provizoriaus padėjėju Jekaterinoslave.

1909–1911 m. atliko karo prievolę Rusijos caro kariuomenėje. Tarnavo puskarininkiu, tačiau tarnybos pabaigoje baigė jaunesniųjų karininkų karo mokyklą, išlaikė atsargos praporščiko egzaminą.

Šiame name gyveno Vladas Rėklaitis.

Atlikęs karo prievolę dirbo vaistininku Nižnij Novgorode vėliau – Maskvoje, studijavo farmaciją Charkovo universitete.

Kilus Pirmajam pasauliniam karui V. Rėklaitį mobilizavo į Rusijos kariuomenę kaip atsargos karininką. Buvo pasiųstas į frontą, dalyvavo kovose su vokiečiais ir austrais, buvo tris kartus sužeistas, du kartus kontūzytas. 1918 m. demobilizuotas štabo kapitono laipsniu.

V. Rėklaitį rusų karinė vadovybė už narsą fronte apdovanojo Šv. Vladimiro 4-ojo, Šv. Stanislovo 2-ojo ir 3-iojo, Šv. Anos 2-ojo ir 3-iojo laipsnio ordinais.

Rusų karo tarnybos dokumentuose yra įsakmiai pabrėžtos šios jo ypatybės: „Štabo kapitonas Rėklaitis yra drąsus, sumanus, išsilavinęs ir savarankiškas“. Tarnybą rusų armijoje Vladas Rėklaitis atlikinėjo sąžiningai, bet jam, kaip lietuviui-katalikui, atsižymėjimai, geras pareigų atlikimas negelbėjo

avansavimui. Jo savarankiškumas kartojamas net kelis kartus tame pačiame dokumente.

Apie jį kaip kariškį ir vadą štai kaip atsiliepė gen. Velykis, jo tiesioginis viršininkas – divizijos vadas: „Pavestą jam darbą atlieka pavyzdinčiai. Narsus, su didele iniciatyva, sumanus, išsilavinęs, turi didelį karo gyvenimo patyrimą. Karininkus laiko dėl savo įtakos. Domisi karo mokslu. Didelis lietuvis, patriotas. Politika interesuojasi maža, tik tiek, kiek liečia jo karinę tarnybą.“

Grįžo į Lietuvą

1918 m. V. Rėklaitis grįžo į Lietuvą, dirbo stambiame tėvų ūkyje, vėliau įstojo į Lietuvos kariuomenę – 1-ąjį pėstininkų Gedimino pulką.

Jam iš karto buvo pavesta organizuoti naujokų šaukimą Marijampolės, Seinų ir Alytaus apskrityse. Buvo paskirtas Šakių karo komendantu.

Nukelta į 8 p.

Kauno gatvės 48-ąjį namą ženklina memorialinė lenta.

Ar Prezidentas A. Smetona jau sugrįžta?

Alfonsas ČEKAUSKAS
Asociacijos „Mūsų tautos atmintis“ prezidentas

LR Seimas paskelbė 2019 metus A. Smetonos metais. Turėdamas omenyje, kad Lietuvoje, o ypač jo gimtajame Ukmergės krašte, yra nuveikta daug įvairių jam skirtų darbų, leiskite šia proga išsakyti keletą minčių ir siūlymų.

Vieni iš siūlymų – jo gimtajame krašte Užulėnyje pastatyti paminklą prieš Antano Smetonos dvarą aikštėje, įrengti skverą, skirtą Prezidentui, pastatyti Taujėnų miestelio centre atminimo stulpą, įamžinantį faktą, kur vykdamas į gimtinę Prezidentas būdavo pasitiktas minios vietinių žmonių. Puiki vieta atminimo stulpui – gatvės posūkis į Užulėnį...

Ukmergės mieste yra vietų, kur A. Smetona gyveno – ant šių namų turėtų būti iškabintos atminimo lentos. Prezidentas ne tik jaunystėje gyveno Ukmergėje, bet ir vykdamas į gimtinę Užulėnį visada sustodavo šiame mieste pasigrožėti. Juk tada Ukmergė buvo ketvirtas pagal dydį Lietuvos miestas.

Mylėjo jis gražiausią Lietuvos upę

– Šventąją, didžiavosi, kad Ukmergė yra didžiausia Lietuvos kryžkelė, tikėjo šio miesto perspektyva. Remiame iniciatyvą, kad yra ruošiamas paminklas A. Smetonai Ukmergėje prieš kraštotyros muziejų, Kęstučio a. 9. Norėtume, kad ši aikštė būtų pavadinta A. Smetonos aikšte.

Labai tikimės, kad ta pačia proga bus atnaujintas ir paminklas „Lituania Restituta“, kuriuo taip žavėjosi pirmasis šalies Prezidentas.

Siūlome Ukmergės savivaldybei kreiptis į Vilniaus miesto savivaldybės merą dėl Taujėnų vardo suteikimo sostinės gatvei arba nors autobusų stotelei. Juk Taujėnai – „Smetonianos“ sudedamoji dalis.

Daug talentingų pedagogų turinčioms Ukmergės A. Smetonos ir Taujėnų gimnazijoms, o ir kitose mokyklose bei gimnazijose, siūlome imtis A. Smetonos gyvenimo ir kovos kelių garsinimo. Galima būtų surengti respublikinį moksleivių konkursą, kurio dalyviai rinktų ir skleistų žinias apie A. Smetoną, o konkurso nugalėtojus skelbti kasmet Užulėnyje per Prezidento gimtadienį.

Nukelta į 8 p.

Sąjūdžio susikūrimas Ukmergėje

Režisierius Vytautas Česnaitis.

Arvydas PĖŠINA

Prieš 30 metų susikūrė Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis, laikui bėgant virtęs Lietuvos Sąjūdžiu. Tai buvo tautos šviesuomenės pažadintas visuomeninis, vėliau – politinis judėjimas, kėlęs Lietuvą nepriklausomybei.

Prieš 30 metų Sąjūdis susikūrė ir Ukmergės kultūros rūmuose (dabar kultūros centras), teatre „63 kėdės“.

Teatro vadovu dirbęs, kaip, beje, ir dabar, režisierius Vytautas Česnaitis tuomet vadovavo ir Ukmergės kultūros fondui. „Nors dar buvo sovietmetis, bet kultūrinis gyvenimas Ukmergėje virė. Čia veikė diskusinių kino filmų klubas „Disputas“, kuriame buvo galima pamatyti retus, kartais uždraustus, pasaulyje žinomus kino filmus, į susirinkimus rinkosi literatai.

Nukelta į 8 p.

Ilgametis Ukmergės burmistras Vladas Rėklaitis

Atkelta iš 7 p.

Dalyvavo kovose su lenkais. 1920 m. lapkričio mėnesį vadovavo 7-ajam pėstininkų pulkui kautynėse su L. Želigovskio daliniais ties Širvintomis. Už pasižymėjimą ties Širvintomis buvo pakeltas į pulkininkus leitenantus.

Nuo 1921 metų vasario vadovavo 5-ajam pėstininkų Kęstučio pulkui. 1922 m. vedė iš lenkų bajorų kilusią Viktoriją Mikuličaitę, išaugino dukras Izoldą ir Gražiną.

Įteiktas apdovanojimas

1923 metais baigė Aukštuosius karininkų kursų, buvo perkeltas į Krašto apsaugos ministerijos Ūkio ir finansų valdybą. Nuo 1926 metų sausio paskirtas etatiniu Aukštųjų karininkų DLK Vytauto kursų lektoriumi. 1927 metais pakeltas į pulkininko laipsnį, dar po metų paskirtas KAM ypatingųjų reikalų karininku.

Už Širvintų kautynes lenkų fronte su pavėlavimu apdovanotas Vyčio Kryžiaus 3-iojo laipsnio ordinu. 1928 m. gruodžio 9 dieną „Isakyme kariuomenei“ išspausdintas Respublikos Prezidento aktas: „Aš, Antanas Smetona, Lietuvos Respublikos Prezidentas, pasiremdamas Vyties Kryžiaus ordeno įstatymu, ypatingų reikalų karininką prie Krašto apsaugos ministerio pulkininką Vladą Rėklaitį už pasižymėjimus kovose 1920 metų lapkričio mėn. 21 dieną su

lenkais ties Širvintomis apdovanoju pirmos rūšies 3-iojo laipsnio Vyties Kryžiaus ordinu. Kaunas. 1928 m. lapkričio mėn. 23 d.“

Prezidento aktą kontrasignavo ministras pirmininkas ir laikinai einantis krašto apsaugos ministro pareigas prof. Augustinas Volde-maras.

Tapo Ukmergės burmistru

1931–1940 m. V. Rėklaitis ėjo Ukmergės burmistro pareigas, juo rinktas dukart.

Tik pradėjęs eiti šią tarnybą, iš karto susirūpino miesto vandentiekio įrengimu. Ukmergėje buvo sutvarkytas gatvių apšvietimas, grįstos gatvės, pastatytos trys pradinės mokyklos. Ukmergės kraštotyros muziejaus archyvuose saugomuose dokumentuose yra užrašyti burmistro žodžiai, kuriais jis apibūdina to meto Ukmergę.

Pasak V. Rėklaičio, 1937 m. Ukmergėje buvo du malūnai, elektros stotis, dvi spaustuvės, dvi lentpjūvės, du kino teatrai, autobusų stotis, pašto, telegrafo ir telefono stotis, odų, aliejaus dirbtuvės, koklių bei plytų dirbtuvės, „Vienybės“ liejykla, keletas viešbučių, valgyklų. 1932 m. įrengtas vandentiekis. Ukmergiškių ir apskrities gyventojų vaikai mokėsi 6 pradžios mokyklose bei trijose gimnazijose: lietuvių, lenkų, žydų. Pastatyta moderni ir puošni Antano Smetonos vardo gimnazija. Ten mokėsi vyresnioji pulkininko duktė.

Prisidėjo prie miesto kilimo

Su burmistro Vlado Rėklaičio pavarde sietinas Ukmergės miesto kilimas, sumoderninimas, naujų statinių atsiradimas, infrastruktūros objektų tobulėjimas, savivaldybės darbo socialinėje ir švietimo srityse sėkmė. Ukmergė – pirmasis miestas po Kauno, pradėjęs rūpintis moderniškuoju vandens tiekimu, kurio pastatai ir įranga savivaldybei kainavo 128 540 Lt.

Modernizuojant vandentiekio ūkį, 1933 metais pradedamos tiesti kanalizacijos linijos, paklojami pirmieji keramikiniai vamzdžiai.

Jam esant burmistru, miesto vaizdas keitėsi. Jis rūpinosi gyventojų reikalais. Ūkiniai ir švietimo reikalai buvo pirmieji. Ukmergė yra vienas iš seniausių Lietuvos miestų, tačiau po rusų šeimininkavimo buvo viskas apleista. Teko daug dirbti. Jam prašant, Vyriausybė Ukmergėje pastatė Amatų mokyklą.

Suėmė ir įkalino

1940 m. liepos 12 d. bolševikų suimtas ir kalintas Ukmergėje. NKVD atsargos karininką kaltino, kad jis buvęs „stambus dvarininkas, turėjęs 135 hektarus žemės“, 1935–1940 m. priklausęs Tautininkų sąjungai, ilgai buvęs Ukmergės burmistru ir net palaikęs puikius santykius su „diktatoriumi Smetona“ (prieš Vladą Rėklaitį užvestoje NKVD baudžiamojoje byloje yra įsegtas pakvietimas pulkininkui 1927 metų lapkričio 23 dieną 17

valandą apsilankyti Respublikos Prezidento rūmuose ir Kariuomenės dienos proga išgerti arbatos). O būdamas burmistru, pasirodo, „nedavė pakankamai darbo miesto proletariatui ir net niekino komunistus“.

1941 m. birželio 14 d. Vlado Rėklaičio žmona ir abi dukterys, nelaukiant teismo sprendimo byloje, buvo ištremtos į Altajaus kraštą.

Pasitraukė į Vokietiją

Vokietijai užpuolus Sovietų Sąjungą, iš Ukmergės kalėjimo V. Rėklaitis buvo išlaisvintas. Vokiečių okupacijos metais jis vėl ėjo burmistro pareigas. Bet greitai – nepritarus vykdomai politikai žydų atžvilgiu – pasitraukė iš pareigų 1941 m. liepą. Įsakymą dėl žydų geto steigimo Užupyje pasirašė jo pavaduotojas, kuris nuo 1942 m. jau įvardijamas kaip burmistras.

1944 m. vasarį generolui P. Plechavičiui pradėjus kurti Vietinę

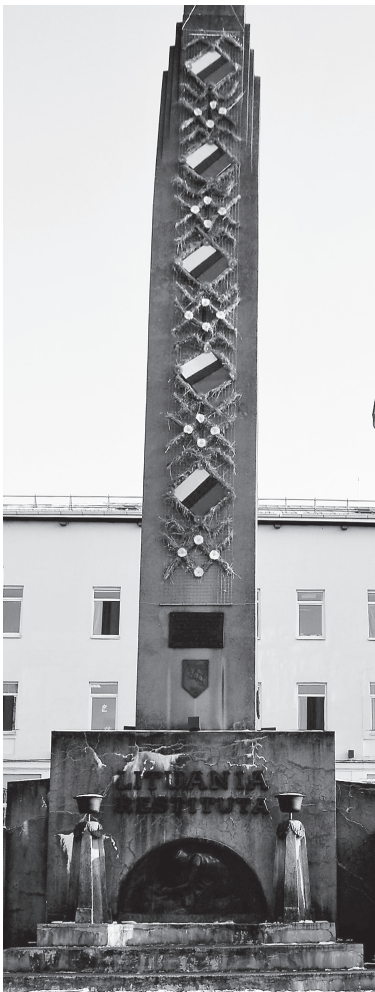
rinktinę tapo Ukmergės apskrities Vietinės rinktinės karo komendantu.

Vis dėlto 1944 m. vasarą pasitraukė į Vokietiją, vėliau – į Jungtines Amerikos Valstijas. Surado savo šeimos pėdsakus Sibire, stengėsi jiems padėti. 1952 m. balandžio 4 d. mirė nuo širdies smūgio Čikagoje.

Australijoje leidžiamas laikraštis „Mūsų pastogė“ 1952 m. spalio 28 d. jo atminimui paskyrė lyrišką Elzės Rataiskienės straipsnį „Žmogus iš Šiaurės krašto“. Jame labai vaizdingai parodyta narsaus karininko ir puikaus, jautraus žmogaus tragedija – gyvenimas toli nuo Tėvynės, rūpestis Sibire vargstančia žmona ir dukrelėmis, gimtojo krašto nostalgija. Keliomis eilutėmis paminėtas jo paskutinis noras ir vilties kibirkštėlė: „Kada nors vėl susitikti, grįžti Tėvynėn ir atstatyti išardytą gūžtą“.

Parengė Ala Bušinskienė

Ar Prezidentas A. Smetona jau sugrįžta?

„Labai tikimės, kad ta pačia proga bus atnaujintas ir paminklas „Lituanian Restituta“, kuriuo taip žavėjosi pirmasis šalies Prezidentas“.

Atkelta iš 7 p.

Ne visiems, matyt, žinoma, kad A. Smetona buvo labai muzikalus ir mokydamasis Peterburgo universitete dainavo Česlovo Sasnausko profesionaliame chore. Sukūrus šeimą dažnai abu su žmona lankydavosi pas gimines ar pažįstamus, svečiuose dainuodavo duetu.

Vilniuje jo bute, Tiltų gatvėje, stovėjęs geras fortepijonas, prie kurio jis repetuodavo. Antrame namo aukšte tuo metu gyveno vėliau pasaulio garso muzikais tapę broliai Kipras ir Mikas Petrauskai. Neturėdami pianino jie lankydavosi pas Smetonas repetacijoms.

Kaip gaila, kad nei A. Smetonos gimtinėje Taurėnų krašte, nei gimnazijoje, nei Taurėnų kultūros namuose, nei A. Smetonos dvare pianino nėra. Negi šio muzikinio instrumento niekam ir niekada nereikia...

Ukmergės kraštui tikėtų žygiuoti priešakyje visais A. Smetonos atminimo įamžinimo veiklos klausimais, vesti valstybę tiesos keliu ir suteikti žinių.

Leiskite pasiūlyti ir kitų minčių.

Prisiminkime, kad tarpukaryje mes turėjome tris prezidentus. Du iš jų atgulė amžino poilsio savo Tėvynėje. Prezidentas A. Smetona, kuris daugiausiai nusipelnęs Lietuvai ir Vilniui privalo būti palaidotas Lietuvoje ir niekur kitur, kaip tik sostinėje Vilniuje, Rasų kapinėse.

Kitas svarbus akcentas – sostinėje turi būti paminklas Prezidentui A. Smetonai. Tinkamiausia vieta – Odminių gatvės skveras. Juk logiškai siejasi: Gedimino pilis, Valdovų rūmai, paminklas Gediminui ir karaliui Mindaugui, Arkikatedros aikštė. O Tiltų g. gale, Nr. 1, A Smetona yra kurį laiką gyvenęs. Prospektu eidami matome paminklus V. Kudirkai, J. Žemaitėi, J. Patamsio Kovo 11-ajai skirtą paminklą prie M. Mažvydo bibliotekos, o štai ir Nepriklausomybės aikštė, Seimo rūmai... Kiekvienam lietuviui pritiktų žinoti šį istorinį, architektūrinį sostinės paminklų išsidėstymą.

Grįžkime į Užulėnį. Žinome Lietuvoje keletą vietovių pavadinimų iš dviejų žodžių. Tai Kudirkos Naumiestis, Žemaičių Kalvarija, Žemaičių Naumiestis. Siekdami Prezidento vardą labiau įtvirtinti jo gimtinėje ir mūsų atmintyje galėtume Užulėnį vadinti Smetonos Užulėniu.

Drįstu prašyti bendruomenės A. Smetonos gimtadienio šventėse praturtinti programą ne tik meno kūrinių, bet leisti bent vienam šalies istorikui padaryti pranešimą, pateikti žinių apie Prezidento gyvenimo kelią.

Tarpukario Lietuva, Vasario 16-osios Lietuva, yra ir A. Smetonos kūrinys – jo vedama valstybė padarė šimtmečių vertą išsivystymo šuolį.

Asociacija kiekvienam mūsų krašto žmogui dėkinga už prisidėjimą aukojant lėšas paminklo A. Smetonos statybai.

Už Prezidento A. Smetonos istorinės atminties įamžinimo darbus Ukmergės rajono merą Rolandą Janicką asociacija „Mūsų tautos atmintis“ šiemet apdovanojo Antano Smetonos medaliu. Esame dėkingi merui už jo rodomą nuoširdžią iniciatyvą pastatyti paminklus A. Smetonai Užulėnyje ir Ukmergėje.

Sajūdžio susikūrimas Ukmergėje

Atkelta iš 7 p.

Kultūros fondo susirinkimuose, pasak V. Česnaičio, fantazuota atstatyti „Lituanian Restituta“ paminklą, pagerbti visus žymiuosius rajono dailininkus, mokslininkus, išsaugoti kai kuriuos dvarus. Tuo metu fantazuota, bet su baime – o jeigu kas?

Paklaustas, kas įtraukė į kovą su santvarka, paskatino priešpastatyti save sistemai, režisierius sako, kad jam ši veikla imponavo. „Dar prieš Sajūdį teko būti Paberžėj pas tėvą Stanislovą. Jis, užsivedęs ant aukšto, rodė Lietuvos vėliavą, kunigų aprangos kolekcijas. Daug diskutavom“, – pasakoja V. Česnaitis. Visa tai vienam iš rajono Sajūdžio įkūrėjų Ukmergėje turėjo įtakos. „Mumyse tai užkoduota ir atėjo su tėvų genais“, – teigia, kalbėdamas apie pasipriešinimą santvarkai.

Lietuvoje prasidėjus Persitvarkymo Sajūdžio politinei veiklai, apsispręsta ją kurti ir Ukmergėje. Reikėjo sukviesti aktyvius ir patriotiškus, įvairių profesijų ir išsilavinimo žmones. Pradėta kalbėtis „ar pažįstame ir ką pažįstame“. Taip plėstas pažinčių ratas.

Pirmajam susirinkimui būsimus sajūdiečius į teatro patalpas pakvietė V. Česnaitis. Nors tada juokauta, kad už sienų stovi paruošti KGB automobiliai, niekas iš tikro nebijojo. Tačiau į susirinkimą kviečiant, informacija buvo perduodama iš lūpų į lūpas. Jeigu informacija būtų pasklidusi prieš renginį, neišku kaip būtų buvę. Juo labiau kad kitoje gatvės pusėje stovėjo milicijos pastatas.

„Man buvo įdomu pamatyti kitus žmones, išgirsti jų mintis, ką ir kaip jie kalbėjo. Tada nelabai daug ką pažinojau, žinojau Kęstutį

Grinių, Saulių Skiudulą, Juozą Daunį“, – pasakoja V. Česnaitis. Jau per pirmą susirinkimą spręsta, ką įtraukti į formuojamas sekcijas. Taip prasidėjo politika.

Bet mažai kas suprato, ką ir kaip reikėjo daryti? Buvo tik idėja. Semtis žinių sajūdiečiai važiavo į Kauną, Vilniuje vykusius renginius.

„Vėliau prie Sajūdžio prisijungė ne tik daugiau inteligentų, kultūrininkų, pramoninkų, bet ir tremtiniai, ir politiniai kaliniai, kurie jau pradėjo nebebijoti. Taip įsijungė tie, kurie turėjo patirties kovoje“, – pasakoja V. Česnaitis apie veikimo planą ir Sajūdžio branduolio atsiradimą.

Po to, kai kultūros rūmuose įvyko pirmas viešas didelis susirinkimas, jau, turbūt, su valdžios leidimu, prasidėjo tikras darbas. Žmonės pasiskirstė į sekcijas, kiekvienas aktyvistas kuravo atskirą sritį. Atsirado spauda – laikraštis „Aistuva“, kuris nušviesdavo įvykius. „Tada jį labai skaitė. Nes nebuvo kito informacijos šaltinio apie įvykius rajone. Esami – buvo valdžios įrankis“, – kalba V. Česnaitis.

Pakito ir Sajūdžio Ukmergėje veikla. Organizuojami mitingai, virš kultūros rūmų, stebint tūkstantinei miniai, pirmą kartą ant pastato suplevėsavo Trispalvė. „Man tai buvo fantastika – pamatyti tiek žmonių šitoje aikštėje“, – prisimena vienas Sajūdžio Ukmergėje iniciatorių. Į Sajūdžio susirinkimus, į susitikimus su ukmergiškiais atvažiuodavo kraštiečiai, mokslininkai, literatai.

„Kova už Laisvę – tai kertiniai dalykai, kuriuos reikia atrasti iš naujo“, – mano pašnekovas. Apgailestauja, kad nebeliko Per-

sitvarkymo Sajūdžio laikotarpio informacinės ar daiktinės medžiagos. Rodo vyniojamąją medžiaga papuoštą Sajūdžio dėžutę aukoms. Deja, kitų daiktų nelikę – mažai kam tada rūpėjo juos išsaugoti.

Ką Sajūdis davė Lietuvai? Pašnekovas prisimena: sovietmečiu parduotuvėse nieko nebuvo – nei pieno, nei mėsos. Jos reikėdavo eilėje stovėti pusę dienos. O dabar yra visko, žmonės gali važiuoti kur nori, jaustis laisvais žmonėmis. Ir turėti pasirinkimą, kurio tada neturėjo. Jokio – nei politinio, nei ekonominio. „Dabar žmogus sako, kad čia visi žulikai, todėl sėdo ir išvažiavo, kur ne žulikai – į kitą valstybę“, – ironizuoja V. Česnaitis. Bet jam pačiam mieliausia čia.

O jeigu dabar reikėtų, ar pasikartotų Sajūdis? Tuo neabejoja. Tik mano, kad nebeliko aktyvių žmonių. Atėjo laikotarpis, kai pasiektą didžiulę Laisvę, kuri išretino tautą. „Neaišku, kas atsirastų ir nusileistų iš dangaus, kad suburtų. Tačiau tai įmanoma, tik reikia turėti idėją. Tada turėjom idėją – Laisvę Lietuvai. „O dabar kokią idėją? Kam idėją? Bulvių auginimui?“ – retoriškai klausia režisierius ir pasiūlo sau tokio tikslo nebekelti.

Yra kitų, mažesnių uždavinių. Pavyzdžiui, savo kraštą išpopuliarinti. O kaip tai padaryti – tai jau kiti klausimai.

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I J O S
R Ė M I M O
F O N D A S

